

İDARE MERKEZİ
ANKARA, İstanbul Caddesi
Maarif Eminliği yanında
İSTANBUL BÜROSU
İstanbul, Ankara Caddesi
No — 87

HAYAT

Fiati her yerde 15 kuruş
seneliği, posta ile 7,5 Türk Lirası
(Ecnebi Memleketlere 7,5 Dollar)
Abona ve ilan için İstanbul
bürosuna muracaat edilir
Yazı işlerinin mercii Ankara
merkezidir

Hayata, daima hayata.. Dünyaya daha çok hayat katalım!

— NIETZSCHE —

Cilt: V

Ankara, 2 Mayıs, 1929

Sayı: 127

Çocuk Haftası

23 nisan salı günü başlayan çocuk haftası bugünlerde nihayet buldu. Yavrularımız gene, kafalar neşe ve şetaret içinde geçen bu yedi günün tatlı hatıralarile dolu, derslerine ve annelerinin kucaklarına döndüler. Ve teşyi ettiğimiz bu bir haftalık çocuklar bayramını gelecek sene bu günlerde tekrar ederken bugünün çocukları hayatlarına bir senenin tecrübelerini ve bilgilerini katmış, bir senelik tahassürün verdiği heyecan ve hararetle daha olgunlaşmış olarak karşımıza çıkacaklardır.

Bana dünyada en fena ve en iyi şey nedir diye sorsalar tereddüt etmeden derhal cevap verirdim: İtiyat. Bir haftadır küçüklerimizin etrafımızda hoplayıp zıplamalarına mes'ut ve pürneşe görmelerine alışmıştık. Ve geçen gün bir ocağı idare eden bir çocuktan, muhteren bir Türk evlâdından bir davetiye aldığım zaman kendimi istikbalin büyük bir mahkemesi karşısına çağırılan bir maznun kadar şaşırmış ve hürmetkâr buldum. Bu gün ise ellerinde kitap ve çantalarla mekteplerine giden ciddî tavurlu çocuklar kafilesile karşılaştığım zaman onların bayramlarını kısaltan ve neşelerini bozan bir cemiyetin ferdi gibi bir köşeye sinmek istedim. Bir haftadır çocuk sevinç ve gürültüsünün doldurduğu kasabalarımız ve şehirlerimiz şimdi şen sakinlerinin küsüp gittiği metruk bir şehir manzarası gör-

teriyor. Ne yazık ki her bayram gibi çocukların bayramı da çok, çok kısa oldu.. Çocuğu ve çocukluğu sevmeyen kimse tasavvur edemiyorum. Çok ıstırap çeken Türk milletinin, çocuklarına karşı duyduğu muhabbet ise bütün istikbale ait ümit ve tasavvurlarının inzımamile payansız bir aşk halinde tezahür ediyor. Bir garp mütefekkeri bu hissimizi şöyle tahlil etmişti: Bir çocuğa yaklaştığım zaman iki hisle karşılaşırım. Hali için şefkat duygusu, istikbali için de hürmet duyguları..

Bu günün küçükleri olan yarınki türk nesli hakkında bizim duygularımız ise hâl ve istikbali de aşan ebedî bir hürmet ve muhabbettir. Onların kalplerimizde yarattığı büyük sevgi ve saygının yardımıyledir ki asırların yükünü omuzlarımızda gülererek taşıyoruz, onların yarınını aydınlatmak için bu günün gündüzlerini gece yapıyoruz.

Vatanın ücra bir köşesinde çalışan genç muallimler, tarlasında çifti çubuğuyle meşgul köylüler, büyük inkilâp için her sahada kendini feda eden gençlerin hepsi ona temiz ve lekesiz bir atla feyizdar bir vatan, parlak bir istikbal bırakmak için bir insanın yapabileceği işlerin hepsini yaptılar. Türk milletinin feda ettiği bir çok şeyleri yarınki neslin faizleriyle iade edeceği hakkındaki ümitlerimizden bir an olsun şüphe etseydik ümitsizliğin en müthiş uçurumlarına düşüp kaldık. Nasıl

sağlam binalar sağlam topraklar üstünde kurulursa vatan ve millet denilen büyük mefkûrelerimizin de tahakkuk sahaları çocuk kalbi türk çocuğunun vicdanıdır. Onun içindir ki çocuklarımızın yetiştirilmesi için sarfedilen her şeyimiz sarfiyatımızın ve fedakârlıklarımızın en yerinde olanıdır.

Bu bir hafta zarfında matburatımız, Türk Ocakları, Himayei Etfal cemiyetleri, belediyeler ve muhtelif teşkilâtımız çocuğa ait türlü faaliyetlerle yakından alâkadar oldular. Bütün bu faaliyetlerin gayesi çocukluk denilen, uzviyeti ve ruhiyeti itibarile bizden büsbütün ayrı bir âlem teşkil eden yeni bir dünyaya, memleketin dikkatini çevirmek, onu tetkike muhtaç bir madde gibi müşahede ve tahlillerimize arzettir.

Ortazaman çocukluğu beşeriyet için baş belâsı olan tufeylî bir zaman, çocuğu da ezilmeğe ve kahredilmeğe lâyık bir şeytan telâkki ederdi, zamanımız ise çocukluğu hürmete, tepcile lâyık mukaddes bir mahlûk olarak tanır. Bız buna ilâve idiyoruz: çocukluğa ait bütün faaliyet ve teşkilâtın mihveri de çocuk olmalıdır.

Bize çocuk haftasını hazırlayan yavrularımız için duyduğumuz sevgilerin tezahürüne meydan veren Himayei Etfal Cemiyeti ile kıymetli reislerine teşekkür ederken gelecek sene bu haftanın daha esaslı, daha ilmî ve deha etraflı bir şekilde tes'it edilmesi temennisini tekrar ediyoruz.

H. M.

San'atın Kuvveti

— Ahmet Haşime, hürmetlerimle —

« Herşey güzeldir! » diyen filozof, herşeyin san'atkâr göziyle keşfedilerek san'at sahasına sokulabilecek bir kıymeti vardır demek istemiştir; yoksa tabiatta umumî telâkkiye göre elbette herşey güzel değildir. Yani san'atkâr olmıyanlar nazarında kâinatta bir güzellik, bir çirkinlik vardır; işte kısa bir izah: ruhan hasta olanlardan başka kim vardır ki meselâ buruşuk, çirkin bir ihtiyar çehresine «güzel!», ve bunun aksine olarak hayatın bütün baharı fişkıran bir genç kız çehresine «çirkin!» desin. Fakat bu iki çehre san'atkâr gözüne nazaran müsavidir. Tabiatta çirkin, dediğimiz, ve bir dakika bile bakmağa tahammül edemediğimiz o çirkin ihtiyar çehresi mahir bir ressamın fırçasıyla ebedî bir temaşa kıymeti alabilir ve asırlarca, insanlığı hayran bırakabilir; bilâkis muvaffakiyetsiz bir ressamın elinde ise o güzel kız çehresi seyreden ruhunda bigânelik hasıl edecek derecede çirkinleşebilir. Demek oluyor ki san'attaki güzellikle tabiattaki güzellikler arasında çok fark vardır. San'attaki güzellik mevzuda değil, san'atkârın o mevzuu ifadesinde, görüşünün «manifestation extérieure: haricî tecelli» sindedir ki işte biz san'at eserinin karşısında ona hayran oluyoruz, onu

takdir ediyoruz, onun için «güzel! güzel!» diyoruz.

Muvaffak bir karikatüristin eserinde de mes'ele aynı şekilde izah edilebilir; karikatür, bir çehreyi alelâde maskara bir şekle sokmak manasına gelmez; hakikî karikatürist, bir çehrenin esas hatlarını keşfettiği için alkışlanır, o hatlar ki san'atkâr olmıyanların gözleriyle görülemez. Türkiyede Cem ayarında bir karikatürist daha yetişemedi demek, Türkiyede Cem kadar kuvvetli san'atkâr gözü taşıyan bir karikatürist çıkmadı demektir. Hayli sene evvel bir gün o bana meşahirden birinin karikatürünü gösterdi: Cemin biaman gözleri o uzun boylu zayıf tipin hatlarını bulmuştu; korkunç şaheser bana bir yıldırım darbesi indirdi: bu harikulâde san'at eserine bakmak istiyor, fakat bakamıyordum. Ben o zatı senelerden beri tanıdığım halde o hatları ve o jesti farkedememiştim. Cem onları nasıl görmüş ve nasıl bir san'atkâr merhametsizliğiyle teşhir etmişti: kocaman bir ocak örümceğinin, kâğıttan fırlayarak bana hamle edeceğini o kadar kuvvetle duyuyordum ki... bu ne dehşetli muvaffakiyetti, Yarabbil..

Estetikcilerin « Vision artistique » dedikleri bu san'atkâr

görüşü olmayınca ressam Hima-lâya tersim etse, mimar Eifel'den daha yüksek bir bina yapsa, sair fillerden, devlerden bahsetse gene hiçtir: hülâsa muvaffakiyeti sadece mevzuun azemetinde aramak, san'atta bir şey temin etmez.

Tabiatta ikiye kail olmıyan filozofa, bu iddiası bilhassa san'atın mahiyetini daha iyi izah ettiği için hak vermeliyiz: hiç bir kinimiz, hiç bir sâvincimiz, hiç bir heyecanımız ne kendimizde, ne başkasında bir kere daha aynı «nuance: anat» ile tekerrür etmiyecektir. İşte büyük şair bu eşi bulunmaz ruh mevcelerini olduğu gibi tespit edendir. Ve gene, tabiatta ikiye kail olmıyan filozofun inandığı gibi en büyük ruhşinas o şairdir, ruhiyat mütahassısı âlim değildir; çünkü ruhun canlı, eşsiz, teker-rür etmek şaından olmıyan hadiselerini, bir «catégorie»ye sokmak, başka bir tabirle ruhun hadiselerinin anatını ilmen izah etmek imkânı yoktur. Ruhun bu müstesna mevcelerini ancak şiirlerde görebiliriz. Hakikî şiir, pek fani pek vefasız olan - yani bir kere doğan ve ölen-ruh hadiselerini ebediyete ithaf edecek abideler, heykellerdir; ve bu abideler, bu heykeller mermerden daha sağlam, ve şüphesiz daha belîğdir;

çünkü Homère'den sonra dikilmiş nice mermer heykel kırılmış, mahvolmuştur; fakat İliade, Odyssée duruyor, ve asırlardan beri belâgatlerinden zerre kaybetmemiştirler. Bahsimize gelelim: Bir kederin, bir sevincin, umumî tabirle bir duygunun ancak bir kere doğmasına ve sonra doğanların hiç birisinin buna benzemesine rağmen insanlık âleminde keder veya sevinç namiyle bir sürü müşabih duygular olduğu zan ve tahmin ediliyor ki işte hads ve keşif kuvvetini haiz olmiyan ikinci, üçüncü derecedeki san'atkârlar ancak bu umumiyeti ifade edebilirler. Ve biz onların eserlerinden sadece hoşlanırsınız:

— zararsız!

deriz, fakat hiç bir zaman hayran olmayız, çünkü bizim gibi onlar da keşif kudretine malik değildirler, bizim gibi onlar da, eşsiz olan ruh hadiselerini görmemişlerdir. Bu ikinci, üçüncü sınıf san'atkârlar, muvaffakiyeti bazan iki yolda ararlar:

1 — Birinci sınıf san'atkârları taklitte,

2 — Mevzudan kuvvet almakta.

Asıl san'at eserini taklide imkân yoktur, başka bir tabirle «mukallit san'at» olamaz; çünkü san'at, haddizatında orijinal olduğu için san'attır. Senelerce anlaşılmıyan Hâmit, biraz anlaşılmağa başladığı zaman ne kadar mukallitleri çıkmıştı; hepsi unutuldu, o kaldı. Haşim, Serveti Fünun' da ilk şiirlerini neşrederken bütün bizim Fecri Ati kafilesi onları taklit ederdi. Bu son seneler zarfında bile genç bir

şairin vahşî, azgın, küstah, fakat bazan harikulâde şiirlerinin taklitlerine tesadüf ediyoruz, şüphesiz yaşayacak olan yalnız o heyecan kaynağından fışkıran şiirleridir.

İkinci, üçüncü derecedeki san'atkârların bir kısmı da mev-

zudan kuvvet almak isterler ki mes'elenin bu cephesini şu makalenin daha başında izaha çalışmıştık.

Hülâsa, san'atın kuvveti san'atkârın hads kabiliyetinde mündemiçtir itikadında bulunan filozof çok haklıdır.

ALİ CANİP

ORMANIN CANAVARI

*Havuz; yemyeşil, küflü bir saatın kadranı;
Bir göz yaşı halinde aksediyor ormanı
Yaşlı bir alın gibi çizgi çizgi olan su.*

*Sanki bir tüy düşüyor her kanat silkinşte;
Tabutuna konulan bir ölü terlemiş te
Geliyor ağaçlardan ıslak odun kokusu.*

*Gölgeler, geçen yazdan kalma birer pelerin,
Üstüne dökülüyor taşın kanapelerin;
Bana dilsiz yosunlar uzatıyor elini.*

*Unutulmuş bir kuştan bir haykırış geldikçe,
Havuzdan bir kurbağa taşlara yükseldikçe,
Canlandı sanıyorum bir kadın heykelini.*

*Ellerim, rutubetin serin avuçlarında;
Tahta salipler gibi dalların uçlarında,
Gezen ormanın ruhu içerime giriyor.*

*Uyanıyor, karanlık, kesilince dört duvar,
İçinde saçlarından bağlanmış bir canavar;
Öyle bir canavar ki taşları kemiriyor!*

SABRİ ESAT